

LUNDS
UNIVERSITET

Det är skillnad på flyktingar och “flyktingar”

En diskursanalys av sverigedemokratiska och högerorienterade
medierepresentationer angående flyktingströmmarna 2015 och 2022

Författare: Katrin Khalaf

Kandidatuppsats: SOCK10, 15 hp

Höstterminen 2023

Handledare: David Wästerfors

Abstrakt

Denna studie utgörs av en diskursanalys av sverigedemokratiska och andra högerorienterade inlägg i svenska medier, särskilt nyhets- och debattartiklar, för att undersöka skillnader i responsen mot flyktingströmmar under 2015 och 2022. Frågeställningen fokuserar på hur och varför medierapporteringen och debatten skiljer sig åt. Uppsatsen använder diskursanalys som både teori och metod, samt integrerar Ruth Wodaks verk om inkludering och exkludering tillsammans med Natalie Welfens utveckling av begreppet *promising victimhood*. Materialet som analyserats består av en samling av nyhetsartiklar och debattinlägg. Resultaten identifierar en tydlig “vi och dom”-dynamik. Ukrainska flyktingar framställdes som närmare relaterade till Sverige jämfört med flyktingar från Syrien, och stereotyper präglade diskurserna, särskilt kring icke-europeiska flyktingar som associerades med negativa föreställningar. Resultaten pekar även på kön som en betydande faktor för den varierande behandlingen. Hierarkier etableras där vissa grupper anses vara mer acceptabla. Denna studie berikar förståelse av hur medierna formar samhällets syn på flyktingar och påverkar samhällsresponsen genom att belysa diskursiva mönster och den resulterande “vi och dom”-dynamiken.

Nyckelord: flyktingströmmarna, ukrainska flyktingar, flyktingkrisen, diskurs, diskursanalys, vi och dom, sårbarhet

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	3
1.1 Syfte och frågeställning.....	4
1.2 Avgränsning.....	4
2. Tidigare forskning	5
2.1 EU:s respons	5
2.1.1 “The ‘good’ refugee is welcome”.....	5
2.1.2 “Selective Solidarity? Racialized Othering in European Migration Politics”	7
2.2. Sveriges respons	8
2.2.1 Ukrainian refugees’ reception in Swedish sport clubs: ‘deservingness’ and ‘promising victimhood’.....	8
2.2.2 “Sweden Has Been Naïve” Nationalism, Protectionism and Securitisation in Response to the Refugee Crisis of 2015.....	11
3. Teori	13
3.1 Diskursens makt.....	13
3.2 Vi och dom, inkludering och exkludering.....	13
3.3 Promising victimhood.....	15
4. Metod och material	19
4.1 Diskurs	19
4.1.1 Kritisk diskursanalys.....	19
4.1.2 Diskurspsykologi.....	20
4.2 Urval	21
4.3 Etik	21
4.4 Material	22
5. Analys	22
5. 1 Vi och dom, inkludering och exkludering	22
5. 2 Promising victimhood	26
6. Avslutande diskussion	34
6. 1 Sammanfattning.....	34
6.2 Diskussion.....	35
Referenslista	38

1. Inledning och bakgrund

Invasionen av Ukraina inleddes den 24 februari 2022 och resulterade i den mest omfattande flyktingströmmen i Europa sedan andra världskriget (Migrationsverket 2023). Reaktionen på invasionen väckte intensiva känslor, och Sveriges dåvarande statsminister Magdalena Andersson beskrev den som “ett tydligt brott mot folkrätten.” (Aftonbladet 2022).

Sedan början av invasionen fram till 31 januari 2023 har 50 565 ukrainare sökt uppehållstillstånd i Sverige. På grund av den höga belastningen och som ett sätt att avlasta asylsystemet valde EU att aktivera massflyktsdirektivet för ukrainska flyktingar en vecka efter invasionen (Migrationsverket 2023). Detta innebär att individer från Ukraina erbjuds ett tidsbegränsat uppehålls- och arbetstillstånd inom EU (Migrationsverket 2023). Direktivet kom till 2001 men det här var första gången det aktiverades (Asylrättscentrum 2022, s. 11) även om det inte var första gången EU upplevde en stor flyktingström.

År 2015 inträffade en betydande ökning av människor som tog sig till EU-länder för att söka asyl, vilket kom att kallas “flyktingkrisen”. Många av dem som flydde kom från Syrien till följd av det pågående inbördeskriget. Sverige var ett av länderna som mötte en stor mängd asylsökande, med 163 000 personer som sökte asyl, varav 35 000 var ensamkommande barn (Nationalencyklopedin). Trots det här valde man att inte aktivera massflyktsdirektivet. Istället, i november samma år, infördes tillfälliga gränskontroller, och en månad senare antogs en tillfällig lag som innefattade ID-kontroller på tåg, bussar och passagerarfartyg som anlände till Sverige (Holmin 2015).

Responserna på flyktingströmmarna från Ukraina och Syrien illustrerar betydande skillnader i hanteringen av situationerna, särskilt sett ur Sveriges perspektiv. Efter invasionen av Ukraina 2022 vidtogs åtgärder för att underlätta för de ukrainska flyktingarna. År 2015, under den så kallade flyktingkrisen, ansågs det viktigt för Sverige att bistå, men samtidigt fanns det tydliga begränsningar för den omfattning av hjälp som erbjöds. I den här uppsatsen står språkbruket kring de här båda flyktingströmmarna i centrum och den makt över tanken och politiken som olika formuleringar och språkliga mönster kan utöva.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med följande arbete är att genomföra en diskursanalys av Sverigedemokraternas samt högerorienterade debattinlägg i svenska medier, särskilt i nyhets- och debattartiklar, för att undersöka och analysera skillnaderna i responsen gentemot två olika flyktingströmmar.

Fokuset syftar till att förstå underliggande diskursiva mönster som leder till olika behandling av dessa flyktingströmmar. Genom att använda diskursanalys som både teori och metod strävar uppsatsen efter att utförligare förstå hur man talar om de två flyktingströmmarna. Ruth Wodaks arbete om inkludering och exkludering, tillsammans med begreppet *promising victimhood* som vidareutvecklas av Natalie Welfens, kommer att användas för att fördjupa förståelsen av varför diskurserna om flyktingströmmarna skiljer sig åt.

Utifrån ovanstående syfte har uppsatsens frågeställning formulerats på följande sätt:

- På vilka sätt och varför var den sverigedemokratiska präglade och högerorienterade medierapporteringen och debatten om flyktingströmmarna 2015 och 2022 olika?

1.2 Avgränsning

Denna studie avgränsas till Sverige med hänsyn till forskningens omfattning men det bör noteras att EU-kontexten kan bli relevant och nödvändig att inkludera, särskilt med tanke på Sveriges medlemskap.

En avgränsning har även skett till enbart två flyktingströmmar. Detta val gjordes för att utförligare kunna undersöka och jämföra diskurserna kring två distinkta grupper flyktingar, där en av grupperna kan karakteriseras genom olika sociodemografiska och kulturella drag. Denna avgränsning möjliggör en relativt djupgående och koncentrerad analys av de utvalda händelserna och deras påverkan på samhället samt hur diskurserna kan variera beroende på dessa specifika drag.

Ytterligare en avgränsning handlar om typen av diskurs. Uppsatsen behandlar främst den politiska högersidans diskurser om flyktingströmmarna. Vänstersidans politiska retorik samt mer flyktingvänliga organisationers språkliga aktiviteter har inte inkluderats i uppsatsen.

2. Tidigare forskning

Förståelsen av flyktingmottagande och hur olika grupper av flyktingar har porträtterats och behandlas i samhället har varit föremål för omfattande forskning. Specifikt har responsen till det pågående mottagandet av ukrainska flyktingar jämförts med mottagandet av flyktingar under 2015.

Genom att granska några tidigare studier inom detta område blir det möjligt att belysa viktiga aspekter av detta komplexa ämne och placera uppsatsens studie i en bredare kontext.

För att öka tydligheten har den tidigare forskningen strukturerats i två delar. Den första delen behandlar den Europeiska unionens respons, medan den andra fokuserar på Sveriges hantering av flyktingmottagandet.

2.1 EU:s respons

För att förstå och kontextualisera mottagandet av flyktingar i Sverige är det nödvändigt att först undersöka de övergripande responsmönstren inom Europa. Även om denna studie är avgränsad till Sverige, är den europeiska ramen av stor betydelse för att sätta den svenska situationen i perspektiv.

2.1.1 “The ‘good’ refugee is welcome”

Katharina F. Gallants arbete “The ‘good’ refugee is welcome”, publicerad 2022, utforskar frågan om det finns en stereotyp bild av en “bra” flykting. Gallant använder kunskaps sociologisk diskursanalys för att undersöka hur den tyska dagstidningen Frankfurter Allgemeine Zeitung rapporterade om ukrainska och syriska flyktingar (s. 1).

Båda grupperna flyr från våld och svåra levnadsvillkor och kategoriseras som flyktingar. De delar liknande situationer och betraktas som offer. Dock har flyktingar från Syrien stött på flera hinder när de har försökt ta sig in i EU jämfört med ukrainska flyktingar (Gallant 2022, s. 2). Mottagarländernas uppfattning av bördan har också varierat, särskilt under 2015 då fokuset låg på socioekonomisk samt politisk kamp och kallades för “flyktingkrisen” (ibid., s. 3)

Den kontextuella skillnaden mellan de två grupperna är tydlig, då en grupp flyr från inbördeskrig, vilket indikerar att det är svårare att skilja mellan offer och förövare. Gruppen som flyr från en invasion passar bättre in i bilden av ett offer. Det betraktas även positivt om flyktingar från en invasion visar patriotism, eftersom det indikerar en vilja att återvända till sitt hemland i framtiden. Å andra sidan anses det vara hotfullt om flyktingar från ett inbördeskrig, särskilt från ett muslimskt land, visar patriotism (Gallant 2022, s. 3).

Syriska flyktingar uppfattas ofta annorlunda av mottagarsamhällen på grund av sin muslimska tro, vilket leder till att man är rädd för flyktingarna (Gallant 2022, s. 3). Å andra sidan upplever ukrainska flyktingar inte samma rasism och får till och med stöd från medlemmar av högerinriktade partier, vilket betraktas som europeisk solidaritet (ibid., s. 4)

När det gäller könsaspekterna uppmärksammas främst männen bland de syriska flyktingarna, och tidningen citerar en kristen konservativ politiker som argumenterar för att de syriska männen bör strida för fred och säkerhet i Syrien. Det finns alltså en diskussion om att dessa män skulle vara fega och inte tillräckligt manliga för att försvara sitt hemland. Samtidigt bortses det från de syriska kvinnorna och barnen. För ukrainska flyktingar ligger fokus på antalet kvinnor och barn, och det ses som en positiv aspekt av välkommandet. Högerpartier föreslår till och med att man ska ge de ukrainska kvinnorna tyska SIM-kort så de kan hålla kontakt med sitt hemland (Gallant 2022, s. 4).

Vidare betonar Gallant att kön och ålder spelar en roll för flyktingar, då flyktingläger anses vara olämpliga för barn och kvinnor men acceptabla på lång sikt för “unga och starka syriska män” år 2015. Trots detta exponerades även syriska kvinnor, barn och ensamkommande barn för dessa läger, trots att en stor del av flyktingarna var barn (Gallant 2022, s. 5).

2.1.2 “Selective Solidarity? Racialized Othering in European Migration Politics”

I sitt arbete “Selective Solidarity? Racialized Othering in European Migration Politics” från 2022 analyserar Céline Paré skillnaden i Europas respons mot den ukrainska flyktingströmmen gentemot den syriska flyktingströmmen 2015. Analysen görs med hjälp av teoretiskt ramverk inom andrafiering eller *othering* (Paré 2022, s. 42).

Tidigare invandringskritiska statschefer har tillåtit tusentals ukrainska migranter att komma in i sina länder utan identifikation. Det har dessutom skett en mobilisering runt om i Europa för att erbjuda mat, kläder, medicin, transport och arbetsmöjligheter till ukrainska flyktingar. Massflyktsdirektivet har även aktiverats, vilket har lett till kritik mot Europas påstådda dubbelmoral när det gäller flyktingströmmar (Paré 2022, s. 43).

Begreppet *othering* eller andrafiering¹ refererar till en kognitiv och diskursiv process där en “other” (den andre) inte bara särskiljs utan även stigmatiseras. *Othering* är en social process som uppstår när en dominerande grupp kategoriserar och exkluderar minoritetsgrupper baserat på kön, sexualitet, etnicitet, språk, hudfärg eller socioekonomisk bakgrund. Centrala element i *othering* innefattar olika former av nedvärdering och negativ framställning av de andra, där stereotyper och associationer av ondska ofta betonas (Paré 2022, s. 44)

Migranter framställs ofta som en ekonomisk börda, säkerhetsrisk och ett hot mot den europeiska identiteten. Massmedier spelar en betydande roll i konstruktionen av den “migranta andre” genom att forma och sprida specifika narrativ och representationer, vilket förstärker en homogen diskurs om migration (Paré 2022, s. 45).

Den pågående ukrainska flyktingströmmen skiljer sig från den 2015, då Europa accepterade ukrainare men avvisade många syrier och afghaner. Länder som tidigare var tveksamma till att ta emot flyktingar har nu välkomnat en stor mängd ukrainska flyktingar. Paré (2022, s.48) argumenterar för att detta beror på Europas andrafieringsprocess gentemot migranter. Ungerns statsminister Viktor Orbán, tidigare en av Europas mest invandringskritiska röster, använde

¹ I detta sammanhang används begreppet 'othering,' vilket på svenska ofta benämns som 'andrafiering'. För en utförligare förklaring och diskussion om begreppet 'andrafiering,' se Lalander, P. & Raouf, D. (2016). 'Vi vet vad du behöver.'

dehumaniserande retorik för att rättfärdiga sin kontroversiella invandringspolitik genom att påstå att “migration är dåligt” och “alla terrorister är migranter”. Han positionerade sig som försvarare av “Ungern och den europeiska kulturen” mot “muslimska inkräktare”. Flyktingkrisen 2015 sågs som ett hot mot den europeiska identiteten, där identitet definierades utifrån religion och etnicitet, och den idealiska europeiska medborgaren var ljushyad och kristen (Paré 2022, s. 49).

Under den ryska invasionen av Ukraina, särskilt inom västerländsk media, kritiserades användningen och spridningen av rasistisk och orientalistisk retorik. Nyheter rapporterade att Ukraina inte bör jämföras med Irak eller Afghanistan, som hade långvariga konflikter, utan snarare betraktas som ett civiliserat och europeiskt land. Politiker framhöll liknande åsikter genom att betona att ukrainska flyktingar inte var som de vanliga flyktingarna, utan snarare europeiska och ”intelligenta” människor (Paré 2022, s. 50).

Kombinationen av Gallants och Parés forskning ger en djupare insikt i den diskursiva dynamiken kring flyktingmottagande i Europa och sätter den pågående ukrainska flyktingkrisen i en kontextuell ram. Det är viktigt att notera att dessa studier ger en samhällsvetenskaplig grund för att förstå de komplexa faktorer som påverkar hur flyktingar omtalas, behandlas och uppfattas.

2.2. Sveriges respons

2.2.1 Ukrainian refugees’ reception in Swedish sport clubs: ‘deservingness’ and ‘promising victimhood’

Tony Mickelsson Blomqvist (2023) undersöker i sin studie Svenska idrottsrörelsens mottagande av ukrainska flyktingar och frågar sig om det finns “hierarkier av offer” i det västerländska samhället. Han använder sig av begreppet *promising victimhood* samt intervjuer med individer som innehar olika roller inom idrottsföreningar, såsom tränare eller styrelsemedlemmar i sin undersökning (Mickelsson Blomqvist 2023, s.1).

Det finns ett antal faktorer som är viktiga att ha i åtanke när man talar om behandlingen av ukrainska flyktingar. På grund av lagen i Ukraina var män mellan 18–60 tvungna att stanna kvar i samband med Rysslands anfall och därför var många av de ukrainska flyktingarna kvinnor, barn

eller äldre samt de flesta vita. Ukraina är till den största delen ett kristet land som geografiskt ligger nära västra Europa. Påståenden av polska reportrar vid den ukrainska gränsen framställer ukrainare som européer genom etnicitet samt närhet till Europa och därför anses de förtjänta av sympati. På liknande sätt har medier i Polen systematiskt framställt flyktingar från Mellanöstern och Afrika som potentiella terrorister medan ukrainare refereras till människor som flyr krig (Mickelsson Blomqvist 2023, s. 3).

Under flyktingkrisen 2015 fanns till en början ett stort stöd i Sverige och flera organisationer bistod flyktingarna, men detta ändrades till en restriktiv migrationspolitik där särskilt ensamkommande unga män ansågs vara problematiska. De unga männen har framställts som avvikande och potentiella hot på grund av deras "problematiska maskulinitet", även om de ur en annan synvinkel kan betraktas som en sårbar grupp på grund av deras unga ålder. Fokuset lades på deras kultur och specifikt blev deras syn på kön utmålade som farliga och olik de svenska normerna (Mickelsson Blomqvist 2023, s. 4).

Historiskt har Sverige länge varit en stark välfärdsstat och dess välfärd såväl som migrationspolitik har länge haft fokus på mångkultur och mänskliga rättigheter. Under de senaste två decennierna har detta ändrats och till en mer strikt migrationspolitik, speciellt efter flyktingströmmen 2015. Nationell säkerhet har ställts mot människors och flyktingars rättigheter och tagit sig an i nya lagar som har gjort det svårare att bli medborgare (Mickelsson Blomqvist 2023, s. 5).

Dessa ideologiska och politiska ändringar har påverkat socialarbetares sätt att arbeta, då fokuset inte längre ligger på flyktingens sociala och psykologiska mående utan integration, som att ta sig in i arbetsmarknaden. På grund av detta finns det en risk att socialarbetare behandlar flyktingarna som neutrala fall och systematiskt dehumaniserar dem (Mickelsson Blomqvist 2023, s. 5).

Vi ser att den ideologiska ändringen fortsätter efter valet i Sverige 2022 som ledde till en borgerlig regering. Den första samlingspolitiska förslaget som lades fram var Tidöavtalet som innehåller en rad olika reformer, främst om migration och kriminalitet som man både explicit och implicit har associerat med varandra. Förslagen handlar exempelvis om att göra det lättare att

utvisa migranter samt att upprätta visitationszoner i utsatta områden, där främst människor med utländsk bakgrund bor. Den nya svenska politiken ser migration och migranter som huvudproblem (Mickelsson Blomqvist 2023, s. 5).

Genom sin studie fann Mickelsson Blomqvist (2023) att intervjupersonerna jämförde ukrainska flyktingar med andra grupper av flyktingar. Till exempel gällde det ansvaret och initiativet som ukrainarna tog för att kunna delta i olika sporter (Mickelsson Blomqvist 2023, s.9). Ukrainska flyktingar sågs som kulturellt passande och villiga att bidra till samhället medan andra flyktingar ofta framställs som lata och respektlösa mot etablerade institutioner och deras personal (Mickelsson Blomqvist 2023, s. 10).

Mickelsson Blomqvist fann även att mycket av sympatin för Ukraina härstammar från geografisk närhet. Genom att vara geografiskt nära konflikten samt dela bilden av att Ryssland är “the bad guy” bidrog det till mer sympati för ukrainska flyktingar. Dessutom diskuterar man sårbarheten för kvinnorna och barnen som kommer från Ukraina och hur pappan till slut har kunnat nå dem. Ålder och kön var centralt för båda flyktingströmmarna, där ukrainska flyktingar fick sympati medan ensamkommande minderåriga (som främst var pojkar eller unga män) inte fick det. Man framhäver barns och kvinnors sårbarhet och samtidigt tycker man att det är hjältemodigt att ukrainska män skyddar sitt land. Afghanska män blir representerade som några som lurar systemet och man ifrågasätter varför männen har lämnat men inte barnen och kvinnorna. Detta bidrar till diskursen om vem som förtjänar flyktingmottagande och vem som förväntas stanna i konflikten (Mickelsson Blomqvist 2023, s. 10).

Ukrainare ansågs vara mer lika svenskar och en del av Europa då de är närmare Europa geografiskt men även kulturellt medan andra grupper av flyktingar inte alls anses lika svenskar (Mickelsson Blomqvist 2023, s. 10).

Flera faktorer bör beaktas när man diskuterar behandlingen av ukrainska flyktingar. På grund av lagstiftningen i Ukraina var män i åldern 18-60 tvungna att stanna kvar, vilket resulterade i att majoriteten av de ukrainska flyktingarna var kvinnor, barn eller äldre. De flesta av dessa flyktingar var dessutom vita och kom från ett övervägande kristet land, vilket geografiskt ligger

nära Västeuropa. Polska reportrar vid den ukrainska gränsen framställde ukrainare som mer “europeiska” på grund av sin etnicitet, närhet till Europa och ansågs därför förtjäna sympati. Samtidigt har medier i Polen systematiskt porträtterat flyktingar från Mellanöstern och Afrika som potentiella terrorister, medan ukrainarna beskrivs som människor som flyr krig (Mickelsson Blomqvist 2023, s. 3).

Mickelssons Blomqvist (2023) studie visar alltså att ukrainska flyktingar jämfördes med andra grupper av flyktingar. Deras ansvar och initiativ att delta i olika sportaktiviteter särskildes och betraktades som positivt (s. 9).

2.2.2 “Sweden Has Been Naïve” Nationalism, Protectionism and Securitisation in Response to the Refugee Crisis of 2015

Mathias Ericson (2018) utforskar i sin studie hur moderna och jämlika ideal betraktats som föråldrade och naiva samtidigt som de framhölls som grundläggande värden värda att skydda (s. 95). Studiens syfte är att undersöka hur idealiseringen av Sverige som ett modernt och jämlikt land kommer till uttryck in pågående processer av säkerhetsskapande. Ericson använder begreppen *securitisation* och *masculinist protectionism*. Han har genomfört sin studie med en etnografisk ansats (ibid., s. 96).

Under flyktingkrisen 2015 talade både liberala och högerpolitiker om att Sveriges system var på väg att kollapsa. Denna retorik förstärktes genom en främlingsfientlig diskurs som porträtterade manliga migranter som sexuella förbrytare som inte kunde anpassa sig till det jämlika samhället i Sverige (Ericson 2018, s. 95). Uttalandet om Sveriges naivitet kom från dåvarande statsminister Stefan Löfven, som var partiledare för Socialdemokraterna, under en presskonferens om det förhöjda terrorhotet 2015. Oro över att terrorister hade tagit sig över gränsen till Sverige uttrycktes, och detta uttalande bidrog troligen till att öka oron ytterligare (ibid., s. 96).

Securitisation, enligt Ericson, handlar om hur politiker framställer osäkerhet för att rättfärdiga en politik som innebär ökad kontroll och repression, något som kritiker anser anpassa sig till en nyliberal tid. Begreppet kastar ljus över hur diskurser om säkerhet får hegemoni över områden som socialpolitik eller mänskliga rättigheter (Ericson 2018, s. 96). Ericson kopplar också

securitisation till en maskulin konstruktion, och med hjälp av feministisk kritik belyser han hur skydd fungerar som en form av maktrelationer genomträngda av konstruerad maskulinitet. Säkerhetsfrågor uttrycker ofta patriarkala logiker där den “riktiga mannen” ses som beskyddaren som förväntas undertrycka sina rädslor och försvara dem som anses svaga, särskilt kvinnor och barn (Ericson 2018, s. 97).

Under den tid då ett stort antal flyktingar anlände till färjeterminaler och tågstationer i södra Sverige blev migrationen allmänt uppmärksam. Den ökade medvetenheten kring frågan hade tidigare varit begränsad, även om det hade rapporterats om drunkningsfall när flyktingar försökte korsa Medelhavet. En betydelsefull faktor som ökade medvetenheten ytterligare var bilden av den unge pojken Alan Kurdis livlösa kropp som sköljdes upp på en strand i Turkiet den 2 september 2015. Efter detta höll Folkhälsomyndigheten och Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) ett möte för att diskutera hur det svenska samhället påverkades. På grund av det ökande antalet flyktingar organiserade människor manifestationer där kläder och mat delades ut till migranterna vid tågstationer i större städer i Sverige. Stödet var till stor del spontant och organiserades genom sociala medier och Swish. Cirka 15 000 personer deltog i en manifestation i Stockholm med budskapet “Refugees welcome”. Statsministern höll ett tal där han försäkrade att Sverige skulle göra sitt yttersta och att Europa måste stå upp för mänskliga rättigheter. Två månader senare valde dock EU en annan väg, och den 12 november hölls en presskonferens där statsministern och ett språkrör för Miljöpartiet förklarade att på grund av den rådande situationen måste man stoppa flyktingar vid gränsen och anpassa sig till den strängaste migrationspolitiken som är möjlig inom EU. Detta beslut betraktades som dramatiskt med tanke på Löfvens tidigare uttalande och ansågs anpassa sig till den retorik som högerpartier förmedlat om att Sveriges naivitet skulle leda till att systemet kollapsade (Ericson 2018, s. 98).

Besluten betraktades som en motreaktion mot den mobilisering av stöd för migranter som hade uppstått i samhället. Sverige, som tidigare hade setts som ett undantag från nationalism och främlingsfientlighet i Europa, började nu ifrågasättas, och bilden av landet som ett säkert, modernt och jämlikt började försvinna, menar Ericson (2018, s. 98).

3. Teori

I det här kapitel inleder jag med att utforska diskursens makt. Därefter sker en fördjupning i 'vi och dom'-dynamiken samt teman kring inkludering och exkludering. Även begreppet 'Promising victimhood' kommer att undersökas. Det är värt att understryka att diskursanalys inte bara fungerar som en metod utan även som en teoretisk ram.

3.1 *Diskursens makt*

Kritisk diskursanalys riktar sitt intresse mot förhållandet mellan språk såväl som makt (Wodak 2002, s. 6) och har framgångsrikt etablerats inom samhällsvetenskapen. Diskurs kan omfatta allt från politiska strategier till skriftliga och muntliga uttryck (Wodak 2014, s. 302). Diskursanalys betraktar språket som används i tal och texter som en form av "social träning". Denna sociala träning indikerar en dialektisk relation mellan en specifik diskursiv händelse och situationen, institutionen och den sociala struktur som definierar den. Den diskursiva händelsen präglar inte enbart de som formulerar den, utan har också effekt på andra. Diskursiva metoder har betydande ideologiska konsekvenser eftersom de kan bidra till att skapa och återskapa ojämlikheter i relationer, såsom mellan könen, genom sättet de representerar saker och placerar människor (ibid., s. 303).

Språket är inte kraftfullt i sig själv utan får sin makt genom inflytelserika individer. Detta förklarar varför kritisk diskursanalys väljs av forskare som vill belysa marginaliserade grupper och kritiskt analysera det språk som används av dem som har makt, vilket är en orsak till ojämlikhet. Samtidigt har språket potentialen att förbättra situationen (Wodak 2002, s. 10).

3.2 *Vi och dom, inkludering och exkludering*

Exkludering är kopplat till makt, då marginaliserade grupper blir diskriminerade mot och de diskriminerande handlingarna kan vara avsiktliga eller oavsiktliga (Wodak 2008, s. 54).

Vi kan studera diskurser om minoriteter genom att analysera hur politiker talar om dem. Politiker från populära partier idag brukar introducera diskriminerande kommentarer genom att först presentera sig på ett positivt genom att använda ord som tolerant eller demokratisk. Det följs sedan av implicita och explicita diskriminerande argument som används för att rättfärdiga och legitimera sådana åsikter samt uppfattningar om till exempel kriminalitet (Wodak 2008, s. 55).

Vid undersökningen av inkludering och exkludering är det av väsentlig betydelse att noggrant reflektera över maktförhållanden som rör *tillgång* till diskurs samt den *makt* som utövas inom diskurserna. Tillgång relaterar till institutionell och strukturell inkludering och exkludering, där det undersöks vem som har tillgång till olika diskurser, vilka genrer, sammanhang och roller. Makt inkluderar komplexa interaktioner där dominans förhandlas fram genom kunskap, institutionella roller, språk, kön, etnicitet, social klass eller en kombination av dessa faktorer. Diskurser kan användas för att problematisera, marginalisera, exkludera och begränsa olika minoritetsgruppers rättigheter. Dessutom kan diskurser användas för att legitimera politiska processer och beslut som tas av staten och innehavare av politisk makt (Wodak 2008, s. 55).

En diskursanalytisk metod som strävar efter att förstå inkludering och exkludering har sin grund i insikten att rasism, som både social handling och ideologi, ofta tar form genom diskurser. Diskriminerande åsikter, stereotyper, fördomar och övertygelser konstrueras och reproduceras genom en kommunikativ ram. Vidare är det genom diskurser som åtgärder som diskriminerar och exkluderar förbereds, implementeras, motiveras och legitimeras. Samtidigt är det även genom diskurs som man kan kritisera, ifrågasätta och argumentera mot rasistiska åsikter och handlingar (Wodak 2008, s. 56).

Inkludering och exkludering av olika grupper kan ändras då definitionen av “insiders” och “outsiders” definieras på skilda sätt i olika sammanhang. Till exempel kan ens migrationsstatus fungera som ett kriterium för exkludering, särskilt när bedömningen av ens språkfärdigheter ska vara klart synlig. Ibland antas det att alla utlänningar tillhör en gemensam grupp och benämns som “migrant” eller “utlänning”, trots att de kommer från olika länder med olika mål, olika utbildningsbakgrunder, olika religioner, politisk tillhörighet och kulturella traditioner.

Högerinriktad retorik strävar efter att förena alla utlänningar i en homogen grupp, vilken sedan stigmatiseras som en negativ *other*. Forskning om den brittiska pressen har påvisat att semantiska begrepp som “migrant”, “flykting” och “asylsökande” har blivit sammanblandade och används i medierna för att förmedla att utlänningar inte är välkomna (Wodak 2008, s. 57).

Wodak (2008) hävdar att exkludering innebär att beröva tillgång, vilket sker genom både explicit och symbolisk makt som utövas av det övre skiktet av samhället. Detta kan inkludera restriktioner av tillgång till medverkan, medborgarskap, medier, information, språkinlärning, maktbefattningar, viktiga organisationer, anställning, bostad och andra områden. Samhällets styrande klasser rättfärdigar exkluderingen genom att referera till faktorer som status, grupptillhörighet, etnicitet eller kön. Den moderna och globala dynamiken av inkludering och exkludering illustreras mest tydligt genom frågan om någon besitter ett pass som tillåter inträde i nästan vilket land som helst. Därmed blir förvärvet av medborgarskap den juridiska vägen till inkludering, även om det inte garanterar att flyktingar och migranter automatiskt blir fullvärdiga och accepterade medborgare i det aktuella landet, trots deras legala medborgarskap (Wodak 2008, s. 60).

Rasim, diskriminering och exkludering kan ta sig uttryck genom diskurser, särskilt inom politiska sammanhang. Där används språkliga markörer medvetet för att konstruera och framhäva grupperingar som “in-groups” och “out-groups”, vilket grundar sig i en process av inkludering och exkludering (Wodak 2008, s. 61-62). Den fortfarande tydliga uppdelningen mellan “vi” och “dem” präglar många debatter bland medlemsländerna i EU, särskilt när det gäller ämnen som migration. Inkludering och exkludering utgör viktiga teoretiska ramverk för att förstå utvecklingen i vårt samhälle samt för att definiera pågående globala och lokala konflikter och svårigheter (Wodak 2008, s. 75).

3.3 *Promising victimhood*

Begreppet *promising victimhood* formulerades av Sébastien Chauvin och Blanca Garés-Mascareñas i deras arbete om migranter. Deras teoretiska ramverk innebär att migranter antingen ses vara värda eller icke värda baserat på olika faktorer som till exempel etnicitet, kultur

och kön (Mickelsson Blomqvist 2023, s. 9). Teoribildningen om *promising victimhood* visar att inom migrationskontexten förväntas flyktingar visa att de behöver skydd och/eller är sårbara. Dessutom måste de kunna visa att de är villiga att integrera sig i samhället i framtiden och att dem inte är ett hot mot säkerheten, ekonomin eller de kulturella normerna. Genom detta kan vi teoretiskt förstå hur det skiljer sig mellan vad som förtjänas och hur det påverkar hur återgärder samspekar och konstruerar de komplexa gränserna av inkludering och exkludering som flyktingar måste navigera (Welfens 2022, s. 1104).

Natalie Welfens (2022) har ytterligare utvecklat ramverket i vad gäller valet av flyktingar för omplacering till Europa. Hon urskiljer tre spänningar mellan krav relaterade till sårbarhet och assimilering: (1) sårbarhet och säkerhet; (2) sårbarhet och ekonomisk prestation; och (3) sårbarhet och hur man passar kulturellt. Genom en analys från ett intersektionellt perspektiv kan Welfens visa hur både sårbarhet och assimilering är genuskodat, radikaliserat samt åldersdifferentierat och hur detta kan forma vilka grupper som betraktats som mer eller mindre viktimiterade eller behjärtansvärda jämfört med andra (s. 1105).

Den första spänningen, mellan omplaceringsprogrammets fokus på flyktingars sårbarhet och staterna som accepterar de urval som är baserade på hur väl man kan "assimilera sig", är relaterat till säkerhet. Det anses viktigt för mottagarländerna att personer som de tar emot inte kan definieras som ett hot mot den nationella säkerheten. Därför handlar den första spänningen som Welfens (2022) beskriver om sårbarhet och säkerhet. Flyktingkonventionen är inte applicerbar för individer som har begått brott mot freden, krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten, ett grovt icke-politiskt brott utanför landet de sökt flykt till, eller har gjort sig skyldig till gärningar som strider mot Förenta Nationernas principer. Att exkludera de här fallen tidigt i processen är centralt för länderna som tar emot för att undvika potentiell skada (Welfens 2022, s.1111).

Inte alla som flyr blir föremål för samma nivå av säkerhetsutredning utan de är könsmärkta och åldersdifferentierade. Fokuset ligger framför allt på män runt och över en viss ålder eftersom säkerhetsutredningarna ofta utgår utifrån könsstereotyper som associerar män med våld och det offentliga rummet medan man associerar kvinnor med fred, familj och privatliv (Welfens 2022, s. 1113).

För att flyktingar ska kunna ses som *promising victims* måste de både kunna ses som förtjänta och berättigade för att omplaceras. Det här görs genom att de visar att de är sårbara men inte utgör en risk för mottagarländerna i EU (Welfens 2022, s. 1113).

Den andra spänningen rör sårbarhet och ekonomisk prestation. Den innefattar flyktingarnas ekonomiska situation i landet de flytt ifrån och hur det ekonomiskt kommer att se ut i framtiden i landet som tagit emot dem. Det är ett av kriterierna man uppmärksammar när man försöker identifiera vem som behöver omplaceras. Enligt UNHCR indikerar en lägre inkomst för flyktingar än minimilönen i mottagarlandet en minskad sannolikhet för integration. Dessutom, om flyktingarnas levnadsvillkor, inklusive tillgång till arbetsmöjligheter, är sämre jämfört med andra flyktingar i liknande regioner, bör omplacering fortfarande övervägas som ett alternativ. Man förutsätter att mannen är den som försörjer medan kvinnorna är ekonomiskt beroende. Vanligtvis är det inte tillräckligt att man har det tufft ekonomiskt för att kunna omplaceras då det är fallet för många (Welfens 2022, s. 1113).

En flyktings förmåga att vara självförsörjande i form av att bland annat ha en framåtriktad attityd mot arbetssökande eller genom att lära sig språket ses som meriterande då de mottagande länderna ser detta som något som kan bidra till en bättre integration. Ett flertal länder frågar efter ens utbildningsnivå, jobberfarenhet och kunskap om språket när man ansöker (Welfens 2022, s. 1114). Norge exempelvis, bad om att få personer över 18 år som var utbildade och hade kunskap om ett språk som är relevant för den norska arbetsmarknaden. UNHCR kunde inte uppfylla det här eftersom det var svårt att hitta individer som både ansågs sårbara och uppfylla kraven för integration. Därefter tog man bort kravet för integration för familjer med kvinnor och barn i en sårbar position, men inte för män. På sådana sätt återskapar kravet på ekonomisk prestation köns- och ålderdifferentierade ojämlikheter, då kvinnor och barn på flykt görs till undantag från att behöva anställas. Männen, å andra sidan, ses inte som försvarslösa och måste 'förtjäna' sin rätt till att ansöka genom att ses som en bra arbetstagare (ibid., s. 1115).

Den ekonomiska aspekten av *promising victimhood* relaterar alltså till kravet att både vara ekonomiskt utsatt i landet man flyr från, men samtidigt kunna visa att du både vill och har förmågan till att bli självständig och anställningsbar i det nya landet (Welfens 2022, s. 1115).

Den tredje och sista spänningen mellan krav relaterade till sårbarhet och assimilering i Welfens studie rör sårbarhet och hur man passar in kulturellt. Det handlar om hur mottagarländerna kan försöka avgöra hur väl en flykting kommer att passa in (Welfens 2022, s. 1115). En del länder gör detta genom att ställa frågor relaterade till lagar om jämställdhet, barns rättigheter och tvångsäktenskap, för att kunna avgöra hur väl individen kan integrera sig. I Tyskland har man frågat föräldrarna, specifikt pappan, om hur villiga de är att låta sina barn delta i sporter eller simning med båda könen. Man har också frågat efter deras reaktion till en påhittad situation där två personer av samma kön kysser varandra på gatan. Även om flera länder påstår att de inte tillämpar integrationsrelaterade krav blir normerna framhävda under myndigheternas intervjuer (ibid., s. 1116). Det är främst familjens pappa som får den här typen av frågor, då han kommer från Syrien eller ett annat muslimskt land och därför tycks man utgå från stereotyper och antaganden om könsroller samt patriarkat. Frågorna om jämställdhet och barnuppfostran anses fungera som ländernas sätt att se till att den manliga flyktingen inte är ett hot (ibid., s. 1117).

Det är genom de specifika frågorna vi kan se hur de olika kraven för *promising victimhood* tar sig uttryck. Flyktingar måste visa att de är sårbara i nuläget och samtidigt visa att de har en framåtblickande attityd gällande deras framtida integration (Welfens 2022, s. 1116). I bland annat Tyskland är det vanligt att myndigheterna testar hur väl personen på flykt passar kulturellt innan flyktingen ens nått mottagarlandet (ibid., s. 1117).

Vissa grupper offerskap ses som mer lovande än andra. Barn anses vara sårbara och är därför prioriterade. Man antar dessutom att barn lättare kan anpassa sig till kulturen och integrera sig. Äldre uppfattas vara fast vid sin kultur och anses inte passa med det europeiska sättet att leva (Welfens 2022, s. 1117).

Mycket av kraven flyktingarna rör sig alltså om hur väl deras förmåga att integrera sig är, där vissa grupper förmåga antas vara bättre. Uppskattningen av sårbarhet och hur man passar

kulturellt bygger på bland annat kön, etnicitet och ålder, vilket gör kvinnor och barn, speciellt unga flickor, som behjärtansvärda offer. Män, speciellt muslimska, unga, heterosexuella och friska, ses inte som sårbara eller som att de kan passa in kulturellt.

4. Metod och material

4.1 Diskurs

Som framgick i teorikapitlet är diskursanalys en metod för tolkning och analys av språkanvändning samt dess påverkan på samhället, individer och deras ömsesidiga relationer. Den är särskilt relevant för att undersöka språkets och meningsskapandets roll i vardagen. Inom ramen för diskursanalys betraktas språket som en serie handlingar som vi utför när vi använder det i samhället och som i sin tur påverkar vårt sätt att uppleva, tänka, se och känna (Svensson 2019, s. 16).

4.1.1 Kritisk diskursanalys

Den kritiska diskursanalysen, som utvecklades av Norman Fairclough, fokuserar på hur vårt sätt att tala och skriva om ämnen påverkar andra sociala praktiker inom samhället. Diskurser spelar en avgörande roll i att forma vår uppfattning av verkligheten och bidrar därmed till vår förståelse av samhället. De har även en betydande inverkan på identiteter och relationer mellan olika grupper av människor (Boréus 2022, s. 203). Genom att tillämpa kritisk diskursanalys har forskare möjlighet att identifiera och analysera potentiella exempel på förtryck. Den kritiska aspekten av denna metod handlar om att belysa språkets roll i skapandet och återskapandet av ojämlikheter och orättvisor i samhället. Målet är att sedan förhoppningsvis medverka till samhällsförändring och utmana destruktiva maktförhållanden genom att avslöja dominerande språkliga konstruktioner (Svensson 2019, s. 54).

Enligt Fairclough kan vi betrakta diskurs på två sätt. Det första sättet omfattar en produktiv social praktik, vilket innebär att språket fungerar som en kraft som medverkar till att skapa den sociala verkligheten. Mer specifikt medverkar det i skapandet av identiteter, relationer och kunskaps- och föreställningssystem. Genom att studera hur olika aspekter av samhället

konstrueras genom språkanvändning kan vi sedan bidra till reflektion och samhällsförändring (Svensson 2019, s. 54).

Det andra sättet att betrakta diskurs omfattar ett specifikt och begränsat sätt att kommunicera om ett visst fenomen, som exempelvis en feministisk diskurs. En sådan diskurs innehåller en samling begrepp, kategorier och metaforer som av någon anledning har fått betydande inflytande under en specifik tidsperiod, och som har resulterat i politiska och materiella konsekvenser för enskilda individer och grupper (Svensson 2019, s. 55).

I kritisk diskursanalys är det samspelet mellan konkret språkanvändning på mikronivå och maktutövning i samhället som är central. En central tes är att ideologier, som ger upphov till makt- och dominansrelationer i samhället, skapas genom det vardagliga språkbruket. Ideologier är ingen oidentifierad kraft i samhället; de manifesteras genom exempelvis språkanvändning. Vanligtvis är vi omedvetna om när vi utsätts för ideologier, och det är därför de är så effektiva när det gäller att reproducera maktrelationer. Genom att normalisera ideologier till den grad att de blir sociala normer skapas en situation där avvikelse uppfattas som onormalt (Svensson 2019, s. 55).

Den kritiska diskursanalysen i Faircloughs version omfattar tre nivåer. Den första nivån är *textnivån*. Här analyseras språkanvändningen och textens uppbyggnad, inklusive syntax, grammatik, satsbyggnad och vokabulär. Den andra nivån är *diskursiv praktik*, där produktionen, distributionen och konsumtionen av de studerade texterna analyseras. Den tredje nivån är *sociokulturell praktik*, där texter och de diskursiva praktikerna placeras i en bredare samhällskontext. Det är på denna nivå som intresset för maktrelationer och ideologikritik tydligt framträder (Svensson 2019, s. 56).

4.1.2 Diskurspsykologi

Diskurspsykologi, förknippad med Margaret Wetherell och Jonathan Potter (1992), har ägnat uppmärksamhet åt rasistisk diskurs som ett studieobjekt (Boréus 2022, s. 204). Inom ramen för diskurspsykologi betraktas texter och talspråk som konstruktioner av världen som riktar sig mot sociala handlingar (Svensson 2019, s. 98). Enligt Wetherell och Potter formar diskurser sociala

och psykologiska processer. Genom diskurser konstrueras och definieras individualitet, sociala grupper och kategorier. Dessutom påverkas sociala strukturer, institutioner samt ekonomiska, militära och utbildningsmässiga praktiker av diskurser. Inom rasistiska diskurser, som Wetherell och Potter uppmärksammar, är kategoriseringen av människor centralt. Genom att kategorisera människor och ge de gruppsspecifika drag påverkas maktförhållandena i samhället (Boréus 2022, s. 204).

4.2 Urval

Urvalet av de två flyktingströmmar i denna studie grundar sig på att undersöka hur och varför responsen gentemot flyktingströmmarna 2015 och 2022 var olika. Studien fokuserar på Sverige och dess roll under de två flyktingströmmarna, vilket gör svenska medier till en central källa för mitt undersökningsmaterial. Dessutom har en avgränsning gjorts att enbart studera sverigedemokratiska och högerorienterade medierepresentationer. Därmed kommer jag att analysera uttalanden från svenska högerorienterade politiker och använda olika svenska nyhetskällor för att belysa och förstå dynamiken i flyktingmottagandet.

Min studie omfattar som sagt två distinkta flyktingströmmar, en från Ukraina och en från Syrien. Denna differentiering av urvalet motiveras av önskan att jämföra och kontrastera två grupper av flyktingar med skilda geografiska och kulturella bakgrunder. Vidare strävar jag efter att fånga de skiftande tidslinjerna för dessa två händelser, då de inträffade vid olika tidpunkter (2022 och 2015). Genom att inkludera dessa två olika tidpunkter skapar studien möjligheter att analysera och förstå eventuella förändringar i medierapportering och samhällets respons.

4.3 Etik

Att säkerställa att forskning utförs i enlighet med god forskningssed är av yttersta vikt för varje forskare (Vetenskapsrådet 2023). Forskningsetik har varit central i hela processen, där syftet var att låta resultaten reflektera den komplexitet som präglar mottagandet av olika flyktinggrupper. Det är viktigt att notera att studiens intention inte var att relativisera eller förminska någons upplevelse, utan snarare att belysa mångfalden av erfarenheter och bemötanden. Denna ansats

syftar till att undvika att falla in i fördomsfulla narrativ och istället skapa en grund för en mer inkluderande och nyanserad diskussion.

4.4 Material

För att genomföra diskursanalysen har jag samlat in en mångfald nyhetsartiklar som jag har läst utifrån Wodaks arbete om inkludering och exkludering, samt Natalie Welfens utveckling av begreppet *promising victimhood* för att utveckla min analys. Dessutom har tidigare forskning relaterats för att bidra med ytterligare perspektiv.

5. Analys

5.1 *Vi och dom, inkludering och exkludering*

Anna Dahlberg (2022) skriver i en artikel för Expressen:

Till sist: 71 kronor om dagen för ukrainska flyktingar är oanständigt lite pengar. Den låga nivån kan ligga kvar för asylsökande för att minska intresset att söka sig till Sverige, men de ukrainska flyktingarna har faktiskt tillstånd att vara här genom massflyktsdirektivet. Det borde vara skäl nog för att höja ersättningen.

(Expressen 2022-12-17)

Dahlberg riktar ljuset mot den otillräckliga ersättningen på 71 kronor om dagen för ukrainska flyktingar och ifrågasätter dess anständighet. Denna inledning präglas av en positiv ton gentemot denna specifika grupp. Emellertid förändras tonen när hon antyder att den låga ersättningen för asylsökande generellt sett kan vara avsiktligt låg för att dämpa intresset för att söka sig till Sverige. Här skiftar fokuset från att endast problematisera ersättningen för ukrainska flyktingar till att föreslå att det kan vara en medveten politisk strategi för att reglera invandringsströmmar. Detta antyder en potentiellt negativ syn på andra asylsökande, där deras intresse för att komma till Sverige anses behöva regleras eller minskas.

Wodak (2008) förklarar att politiker ofta inleder sina diskurser om minoriteter genom att presentera något positivt för att ge sken av demokratisk och tolerant hållning, för att sedan följa upp med diskriminerande argument som rättfärdigar deras åsikter eller uppfattningar (s. 55). Genom att inleda med "71 kronor om dagen för ukrainska flyktingar är oanständigt lite pengar" placerar Dahlberg fokus på den låga ersättningen för denna specifika grupp. Slutligen betonar Dahlberg att ukrainska flyktingar har tillstånd att vara i Sverige genom massflyktsdirektivet. Detta framstår som ett argument för att höja ersättningen för denna grupp och kan tolkas som en jämförelse mellan ukrainska flyktingar och andra asylsökande. Denna slutliga kommentar antyder att de förtjänar en bättre behandling baserat på deras rättsliga status. Den positiva inledningen för ukrainska flyktingar kombineras alltså med en kritisk hållning mot andra asylsökande, vilket exemplifierar inkludering och exkludering inom den politiska diskursen om flyktingars rättigheter.

Wodak (2008) påpekar att inkludering och exkludering har sina rötter i det sätt på vilket rasism tar form genom diskurser. Fördomar och diskriminerande åsikter utformas och förökas genom en kommunikativ ram (s. 56).

Detta teoretiska perspektiv kan appliceras på två citat från Jimmie Åkesson och Christopher Larsson som båda representerar Sverigedemokraterna.

Jag är övertygad om att de ukrainska kvinnorna och barnen inte i någon nämnvärd utsträckning kommer med klanstrukturer, gängkriminalitet, hedersförtryck, organiserat bidragsfusk eller krav på religiösa sär rättigheter.

(Åkesson 2022-04-01)

Åkesson använder diskursiva uttryck som kopplar vissa grupper av flyktingar till klanstrukturer och gängkriminalitet, vilket kan betraktas som ett försök att skapa en negativ stereotyp.

Åkessons retorik, precis som Dahlberg, exemplifierar hur politiker genom att först introducera ämnet på ett neutralt sätt, här med fokus på skillnaderna mellan flyktinggrupper, sedan övergår till att använda implicita diskriminerande argument för att rättfärdiga sina åsikter och uppfattningar. I en nyhetsartikel förekom följande exempel:

Massinvandringen har lett till gruppvåldtäkter, bilbränder och utanförskapsområden – ord som vi inte ens hade innan, hävdar Christopher Larsson. – Men de ukrainska flyktingar som kommer hit har ingenting med det att göra. De är kristna ortodoxa många av dem. De vill jobba och försörja sig.

(Dagens Nyheter 2022-03-21)

Christopher Larssons citat, där han särskiljer ukrainska flyktingar från påstådda problem som härrör från massinvandring, använder positiva termer för att framhäva deras önskan om arbete och försörja sig. Denna strategi är ett exempel på hur inkluderande och exkluderande narrativ formas genom språkliga val. Larssons retorik kan ses som ett försök att skapa en positiv stereotyp för en grupp och samtidigt indirekt koppla andra grupper till de påstådda problemen med massinvandring. Samtidigt konstruerar och reproducerar citaten en stereotyp genom att implicit antyda att andra grupper av flyktingar kan associeras med påstådda problem som gruppvåldtäkter och bilbränder, vilket kan förstärka fördomar mot dessa grupper.

Genom att kombinera Wodaks teoretiska insikter med analysen av dessa politiska citat kan man förstå hur diskriminerande argument integreras i politiska diskurser och hur de förmodligen påverkar den bredare uppfattningen om olika flyktinggrupper. Vidare kan man, med stöd av Wodak (2008), fördjupa ens förståelse för högerinriktad retorik genom att identifiera dess strävan att kategorisera utlänningar som en homogen grupp för att sedan stigmatisera dem som en negativ “andra” (s. 57). Åkesson (2022) framhäver denna tendens genom att skriva:

Men även bortsett från dessa ovedersägliga geografiska och juridiska fakta finns det stora skillnader mellan å ena sidan de asylsökande och anhöriginvandrare som de gamla partierna under decennier gjort allt för att locka till Sverige och, å andra sidan, de människor som nu flyr kriget i Ukraina. [...] Det är skillnad på flyktingar och “flyktingar.”

I Åkessons uttalande blir det tydligt att han delar upp flyktingar i två distinkta grupper: asylsökande och anhöriginvandrare som de som gamla partier anses ha lockat till Sverige och de

som flyr kriget i Ukraina. Genom att göra denna uppdelning skapar Åkesson en hierarki där ukrainska flyktingar implicit ses som mer acceptabla än andra flyktingar. Denna kategorisering av flyktingar bidrar till att skapa en negativ bild av utlänningar som inte kommer från Ukraina och förstärker därigenom den högerinriktade retorikens tendens att stigmatisera vissa grupper som en negativ “andra”.

Vidare skapas en ytterligare kategorisering genom konstruktionen av “in-groups” och “out-groups”, vilket baseras på inkluderings- och exkluderingsprocessen. Uppdelningen mellan “vi” och “dom” framträder frekvent i diskussioner om migration (Wodak 2008, s. 75).

I en artikel för Dagens Nyheter (2022) förmedlas följande av Mats Berggren, chef för gränspolisens i region Syd:

De som kommer är flyktingar men det är inte den bilden man har av flyktingar. Det är vanliga familjer som kommer i sin bil där barnen sitter i baksätet med sin ipad och fikar.

Här understryks en tydlig distinktion mellan ukrainska flyktingar och den befintliga stereotypen om flyktingar. Liknande tankar framförs av Christian Sonesson, kommunstyrelsens ordförande i Staffanstorp:

Man matas av information och bilder kring lidandet och en galen rysk aggression mot ett väsentligt mindre land i Europa som ligger väldigt nära oss. Det är klart det väcker sympati hos svenskar på ett helt sätt än vad det gjort tidigare.

(Expressen 2022-02-28)

Sonesson uttrycker detta med tanke på att Staffanstorp tog emot det lägsta antalet flyktingar under flyktingströmmen 2015. Det signaleras nu att situationen är annorlunda, med tanke på invasionen mot ett mindre land i Europa. Ett ytterligare exempel finns i en ledare i Dagens Nyheter (2022):

Det här kriget är inte bara Ukrainas. Om Ryssland vinner så förlorar hela den demokratiska världen. [...] EU-länder som i vanliga fall bygger murar mot flyktingar har självklart öppnat dörren för ukrainska flyende.

Genom dessa uttalanden kan vi observera hur en “vi” och “dom”-uppdelning uppstår. Genom att påpeka att de inte motsvarar den vanliga bilden av flyktingar och att det väcker mer sympati eftersom det är ett land nära Sverige skapas en distinkt uppdelning mellan “vi” och “dom”. Ukrainare placeras i den inkluderande gruppen, medan andra, som anses passa in i den traditionella bilden av flyktingar, betraktas som “dom”. Detta illustrerar hur språk och retorik används för att forma och befästa diskurser kring flyktingar och skapa en uppdelning mellan olika grupper inom samhället.

5. 2 Promising victimhood

I debatten kring flyktingströmmen 2015 har begreppet ‘flyktingkris’ blivit central i att forma den allmänna uppfattningen om situationen. Genom att använda termen ‘kris’ förmedlar beslutsfattare och mediepersoner inte bara en bild av en akut nödsituation, utan även en känsla av hot mot samhällets grundläggande strukturer. Ordet ‘kris’ implicerar ofta behovet av snabba och ibland drastiska åtgärder för att hantera situationen, vilket kan skapa en atmosfär av brådska och oro. Vidare förknippas ‘kris’ med överbelastning, vilket kan leda till uppfattningen att samhället, dess resurser och välfärdssystemet är hotade av den ökande mängden flyktingar. Denna retorik förstärker inte bara bilden av flyktingarna som en påtaglig fara utan kan också bidra till att skapa eller förstärka negativa stereotyper om dem. Det är därmed tydligt att användningen av begreppet ‘flyktingkris’ inte bara beskriver en situation utan också formar hur den tolkas och uppfattas av allmänheten.

“Vi står inför en välfärdskollaps, en systemkollaps.[...]”

(SVT 2015-10-12)

Ovanstående uttalande fälls av Jimmie Åkesson under en debatt år 2015. Detta påstående spreds inte bara av Åkesson utan även av Anna Kinberg Batra, dåvarande partiledare för Moderaterna, som uttryckte liknande oro angående flyktingkrisen. Denna retorik förmedlade idén att flyktingströmmen utgjorde ett hot mot det svenska systemet, och att ett stort mottagande av

migranter skulle resultera i en systemkollaps. Även den dåvarande operativa chefen för Migrationsverket, Mikael Ribbenvik, underströk att systemet var överbelasta (Nyheteridag 2015).

Det omfattande inflödet av flyktingar år 2015 ledde till en fördjupad samverkan mellan Säkerhetspolisen och Migrationsverket. Denna nära relation mellan myndigheterna anses vara av stor betydelse, särskilt med tanke på Säkerhetspolisens ansvar att identifiera potentiella säkerhetshot i stora folkmassor (Sydsvenskan 2015). Enligt Svenska Dagbladet var polisen även i en situation där de hade förlorat kontrollen över flyktingsituationen, och i september 2015 klassificerade de flyktingströmmen som en särskild händelse, där en av prioriteringarna var inre utlänningskontroll (Aftonbladet 2015). Detta förstärker idén om att flyktingströmmen inte bara ses som en humanitär utmaning utan även som ett potentiellt hot mot säkerheten, vilket vidare sprids genom rapportering i Svenska Dagbladet. Genom att betona förlusten av kontroll och att klassificera händelsen som särskild framkommer en retorik som positionerar flyktingströmmen som en potentiell säkerhetsrisk.

Genom att applicera Welfens (2022) resonemang kan vi fördjupa förståelsen för dessa påståenden. Welfens betonar vikten av att personer som hämtas till ett land inte får utgöra ett hot (s. 1111). Genom att förmedla att flyktingarna överbelastar ett av de mest vitala systemen i Sverige framställs deras närvaro som en potentiell orsak till en systemkollaps, och därmed en fara för Sverige och dess invånare. Welfens resonemang om hotet mot systemet kan inte enbart appliceras på den fysiska överbelastningen, utan också på den överbelastning som uppstår genom skapandet av ett negativt narrativ kring flyktingar. Genom att framställa dem som en potentiell fara för systemet, förstärks stereotyper och en negativ uppfattning om flyktingar. Denna negativa perception kan i sig bli en faktor som påverkar samhällssystemet och skapar polarisering i samhället. Genom att kalla det en "kris" leder det till uppfattningen att mottagandet av flyktingar kan utgöra ett hot.

Vidare utvecklades en populär retorik om att flyktingarna själva utgjorde ett hot mot Sverige och dess invånare. I en debattartikel publicerad i Aftonbladet framförde Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson sina åsikter om flyktingkrisen 2015.

Terrorbenägna islamister utnyttjade flyktingkrisen 2015. Krisen utgjorde en chans för terroristerna att gömma sig i massorna och nästla sig in i samhället.

(Åkesson 2020-03-12)

Det samma gjorde Björn Söder, svensk politiker för Sverigedemokraterna, i en skriftlig fråga till dåvarande justitie- och inrikesminister Morgan Johansson.

[...] I mars i år trängde sig vid flera tillfällen somaliska män in på ett boende i Örebro där ukrainska flyktingkvinnor och -barn befann sig. Händelsen skapade oro bland de ukrainska kvinnorna. [...] Sverige undviks av ukrainska flyktingar på grund av rädsla för att komma hit. [...] Regeringens och ministrarnas prioriteringar med att fortsätta ta emot kriminella migranter från andra sidan jordklotet på bekostnad av riktiga krigsflyktingar från vårt närområde, samtidigt som man saknar verktyg och vilja att komma till rätta med de allvarliga problem Sverige brottas med, är skrämmande. [...].

I debatten kring flyktingströmmen 2015 och migration i Sverige framträder en komplex diskurs som förstärker hierarkier samt stereotyper gällande olika grupper av flyktingar. I ljuset av Welfens (2022) första spänning om sårbarhet och säkerhet kan vi utforska hur politiker som Jimmie Åkesson och Björn Söder samt andra aktörer använder retorik för att konstruera en narrativ om flyktingar som påverkar perceptionen av säkerhet och värdighet. Åkesson hävdar att terrorister såg krisen som en möjlighet att ta sig över gränsen, samtidigt som svenska medborgare reste till Syrien för att ansluta sig till den islamiska staten. Han betonar även att vissa återvändande individer nu rör sig fritt på svenska gator och tar del av välfärden. Genom att koppla flyktingar till säkerhetsrisker förmedlar Åkesson en bild av vissa grupper som potentiella hot mot nationens säkerhet. Vidare genom att betona att återvändande individer nu rör sig fritt på svenska gator, förstärker han ytterligare bilden av flyktingar som en belastning och en säkerhetsrisk.

Söder förmedlar en bild av män från "andra sidan jordklotet" som potentiella hot och påstår att Sverige undviks av ukrainska flyktingar på grund av rädslan för att komma hit. Han kritiserar

regeringens prioriteringar, där han hävdar att man tar emot “kriminella migranter” på bekostnaden av “riktiga krigsflyktingar” från närområdet. Genom dessa påståenden skapas en distinktion mellan olika kategorier av flyktingar, där vissa framställs som mer legitima och värdiga än andra.

Proffsmigranter, till mycket stor del muslimska män i stridsför ålder, vilka eventuellt tidigare har varit flyktingar undan krig, är en helt annan sak än kvinnor och barn som kommer via färja från Polen bara ett, eller ett par, dygn efter att de lämnat sina hem i ett kristet och i stora stycken västerländskt land i vårt närområde.

(Åkesson 2022-04-01)

Ovanstående skriver Åkesson i ett annat debattinlägg där han särskiljer på män och kvinnor samt barn som kommer till Sverige. Genom Welfens (2022) kan vi identifiera hur kön och ålder används som kategorier för att skapa hierarkier mellan olika grupper av flyktingar, då säkerhetsutredningar skiljer sig baserat på kön och ålder (s. 1113). Åkesson och Söder konstruerar alltså en retorik som förstärker könsspecifika och åldersrelaterade stereotyper för att skilja mellan olika flyktinggrupper. Även om Söder inte refererar till flyktingar från krisen 2015 är det fortfarande relevant att notera hur hans retorik ytterligare sprider idén om ukrainska flyktingar som “riktiga krigsflyktingar”.

Vidare skriver Åkesson:

Jag är övertygad om att de ukrainska kvinnorna och barnen inte i någon nämnvärd utsträckning kommer med klanstrukturer, gängkriminalitet, hedersförtryck, organiserat bidragsfusk eller krav på religiösa sär rättigheter.

(Åkesson 2022-04-01)

Åkesson framställer terrorister som utnyttjar flyktingströmmen, och genom att antyda att det är män, majoriteten muslimska män, lämnar han utrymme för generaliseringar. Denna generalisering möjliggör för stereotyper att forma uppfattningen om flyktingar som en homogen grupp av potentiella hot. Samtidigt förstärker han retoriken som antyder att männen som anlände under flyktingkrisen inte skulle vara genuina offer. Han underminerar offerbilden genom att

antyd att det är omöjligt att skilja mellan dem och potentiella terrorister. Genom att framställa flyktinggruppen som en ospecificerad blandning av civila och potentiella hot skapar han en osäkerhetskänsla som bidrar till att ifrågasätta deras äkthet som offer. Denna retorik ger näring åt stereotyper och förstärker bilden av att män, särskilt de från flyktingkrisen, inte förtjänar samma sympati och skydd som kvinnor och barn från andra regioner, vilket ytterligare polariserar uppfattningen av olika flyktinggrupper. Ytterligare, förstärker den dåvarande operativa chefen för Migrationsverket, Mikael Ribbenvik, stereotyper om män som en riskfylld grupp genom att säga i en intervju med Expressen:

Men då var det också många ensamma män som ... Jag vill inte vara gendernormativ men då var det många olika nationaliteter också. Nu är det ju en helt annan sammansättning.

(Expressen 2022-03-28)

Här talar Ribbenvik om boendena 2015 och hur det enligt honom var "rätt stökigt". Ribbenviks uttalande skapar en bild av vissa flyktinggrupper som kaotiska. Genom att applicera Welfens första spänning blir det tydligt att köns- och åldersrelaterade hierarkier används för att forma uppfattningen om olika flyktinggruppers värdighet och legitimitet.

Eftersom män ofta associeras med våld och kvinnor med fred (Welfens 2022, s. 1113) framställs flyktingarna från flyktingkrisen, där majoriteten var män, som ett potentiellt hot mot säkerheten. Å andra sidan betraktas ukrainska flyktingar, där majoriteten utgjordes av barn och kvinnor, som offer som förtjänar vår hjälp.

Men skillnaderna slutar inte där. Tidigare massinvandring har till stor del bestått av lågt utbildade, eller till och med helt utbildade, människor. I jämförelse är ukrainarna på en helt annan nivå.

(Åkesson 2022-04-01)

Det här skriver Åkesson och återigen skapas det en hierarki bland flyktingar genom att jämföra tidigare invandringsvågor, som beskrivs som "lågt utbildade" eller "helt utbildade", med

ukrainska invandrare, som anses vara på “en helt annan nivå”. Genom att generalisera och påstå att tidigare invandrargrupper inte var utbildade skapas stereotyper om dessa grupper. Detta kan påverka allmänhetens uppfattningar och förväntningar gentemot invandrare och kan leda till förenklade och fördomsfulla synsätt.

Den långa tid det tar för framför allt flyktingar från länder utanför Europa att komma in på arbetsmarknaden gör att flyktinginvandring under lång tid påverkar Sveriges offentliga finanser negativt, skriver professorn i nationalekonomi Mats Hammarstedt.

(Dagens industri 2018-01-04)

Welfens (2022) andra spänning ger en intressant kontext till denna diskussion. Enligt teorin anses integration vara en avgörande faktor för att flyktingar framgångsrikt ska assimileras i mottagarländerna. Att vara självförsörjande ses som meriterande och som ett tecken på framgångsrik integration.

Det framkommer dock en möjlig diskurs om den negativa påverkan Sveriges finanser på grund av den långsamma arbetsmarknadsintegrationen. Det är viktigt att reflektera över hur en sådan diskurs kan forma uppfattningen om flyktingar, där de kan ses som en ekonomisk börda snarare än en tillgång.

Mats Hammarstedt säger i en intervju:

Kommer man ensam med barn så har man inte samma förutsättningar att söka jobb som om man kommer som en familj och kan dela på familjeansvaret.

(Dagens Samhälle 2023-07-07)

Welfens (2022) uttrycker att det även gällande ekonomisk prestation skapas hierarkier bland flyktingar beroende på kön och ålder. Kvinnor och barn anses vara i en sårbar position och görs till undantag från att behöva anställas. Medan männen inte anses vara försvarslösa och har därför ingen ursäkt (s. 1115). Genom att Hammarstedts och Åkessons tidigare uttalanden ser vi att

ukrainska flyktingar inte bara ses som överlägsna för att de är på “en helt annan nivå” utan även mot bakgrund av att det är kvinnor och barn som kommer.

I Per Gudmundsons artikel “Hela Sverige skramlar, bokstavligen” (2015) framhålls den ekonomiska bördan som ensamkommande barn från flyktingkrisen utgör för Sverige. Gudmundson väljer att beskriva dessa barn som “ensamkommande”. Som tidigare diskuterats särskiljs män, kvinnor och barn när det gäller sårbarhet och försvarslöshet, där barn traditionellt sett ses som en grupp i behov av särskilt skydd och vård.

Genom att endast använda termen “ensamkommande” och utesluta beteckningen “barn” förmedlar Gudmundson en specifik bild. Det antyder att dessa unga individer inte är genuint försvarslösa barn som behöver omsorg och stöd, utan snarare utgör de en ekonomisk belastning för samhället. Genom att exkludera hänvisningen till deras ålder och sårbarhet framställs de som arbetskraft eller en ekonomisk börda snarare än som skyddsbehövande barn. Detta terminologiska val kan påverka allmänhetens uppfattning och ge upphov till en debatt om kostnaderna för att stödja dem, i stället för att fokusera på deras behov av skydd och vägledning.

Det är intressant att notera att Bert Karlsson i en artikel för Svenska Dagbladet (2015) uttrycker en liknande retorik där han hävdar att landets ekonomi hotas av överdrivna kostnader för att ta hand om “unga asylsökande” eller, enligt Karlsson själv, “Det här är inga småbarn, utan oftast ganska vuxna personer. [...]”. Även här återskapas retoriken genom att undvika att hänvisa till dem som barn. Dessa exempel visar hur språkvalet kan forma allmänhetens uppfattningar om flyktingar och påverka hur deras situation diskuteras i samhället.

Det är även mindre risk att bli bortvald på grund av namn, och diskrimineringen är något mindre, säger Hammarstedt.

(Dagens Samhälle 2023-07-07)

Hammarstedts resonemang förklarar varför ukrainska flyktingar har lättare att etablera sig på arbetsmarknaden jämfört med dem som möter högre nivåer av diskriminering. Detta perspektiv kan kopplas samman med Welfens (2022) tredje spänning, där betoningen ligger på flyktingens

förmåga att integrera sig i mottagarlandets samhälle. Det anses vara av avgörande betydelse för mottagarländer att flyktingar kan assimilera sig smidigt.

Intressant att notera är den generella öppenheten och positiva inställningen gentemot ukrainska flyktingar, vilket står i kontrast till attityden mot dem som anlände under flyktingströmmen 2015, som Åkesson (2022) exemplifierar:

Ukraina är ett kristet land med en kultur som är mycket mer närbesläktad med vår egen, jämfört med till exempel klansamhällen på Afrikas horn. Ukrainarna hyser, åtminstone som grupp, en strävan att närma sig västvärlden och Europa.

Det är klart att belastningen på samhället, ekonomiskt, socialt och kulturellt, inte blir lika förödande som vid tidigare massinvandring från kulturellt avlägsna länder.

Åkessons argument bygger på uppfattningen att Ukraina, som ett kristet land med en kultur nära besläktad med den svenska, har en betydande skillnad gentemot flyktingar från andra avlägsna regioner, som han exempelvis refererar till som "klansamhällen på Afrikas horn". Det framställs som att ukrainarna, åtminstone som grupp, har en strävan att närma sig västvärlden och Europa.

Vidare skriver Gulan Avcı, Maria Nilsson, Ulrica Westerlund och Robert Hannah, som alla är en del av liberalernas kvinnoförbund, i en debattartikel för Dagens Nyheter 2016:

Förra året var de största invandringsgrupperna från Syrien, Afghanistan, Irak, Eritrea, Somalia och Iran. I dessa länder är hederskulturen en del av samhällsnormen. Flickor och kvinnor ses som andra klassens medborgare och deras rättigheter är kraftigt begränsade. [...] Det går inte att bortse från att det finns stora kulturella skillnader mellan Sverige och de länder asylinvandringen dominerar ifrån.

Detta resonemang markerar en tydlig kontrast mellan dem som anlände till Sverige under flyktingströmmen 2015 och européer. För att bedöma om flyktingmän kan integreras i samhället

tenderar vissa länder att ställa frågor om jämställdhet och barns rättigheter, särskilt till pappan av familjen, särskilt om han kommer från ett muslimskt land (Welfens 2022, s. 1116–1117).

Genom att fokusera på hederskulturen och kvinnors situation i dessa länder skapas en ensidig bild av människorna från dessa regioner. Detta riskerar att göra det svårt att betrakta varje individ som unik och kan leda till internalisering av fördomar som kopplar dessa män till potentiella hot.

Genom att förmedla sådana stereotyper och generaliseringar om hederskultur och kvinnors ställning i dessa länder skapas en förenklad bild av asylsökande. Dessa påståenden riskerar att bidra till en ensidig och generaliserad syn på invandrare från dessa regioner, utan att ta hänsyn till den individuella variationen och komplexiteten i deras bakgrund och erfarenheter. Det är avgörande att överväga varje persons unika resa och potential snarare än att förlita sig på förutfattade uppfattningar om deras ursprung eller kulturella bakgrund.

6. Avslutande diskussion

6. 1 Sammanfattning

Medierapporteringen och den offentliga debatten om flyktingströmmarna 2015 och 2022 har på olika sätt formulerat och influerat synen på människor på flykt i samhället. Genom en noggrann analys av nyhetsartiklar, debattinlägg och politiska uttalanden – framför allt från Sverigedemokrater och högerdebattörer i medier – har flera centrala teman och mönster identifierats, vilket belyser de väsentliga skillnaderna mellan dessa två perioder.

En framträdande aspekt av medierapporteringen och debatten var påtagliga tendenser av “vi och dom”. Under 2022 framstod ukrainska flyktingar som närmare och mer accepterade, delvis på grund av deras geografiska och kulturella närhet till Sverige. Denna närmare koppling bidrog till att skapa en positiv bild av ukrainska flyktingar, medan andra grupper placerades i “dom”-kategorin.

Vidare observerades att diskurserna präglades av stereotyper, särskilt genom att associera flyktingar som inte kommer från Europa med exempelvis kriminalitet och en mer negativ kvinnoyn. Dessa stereotyper påverkade starkt hur olika grupper av flyktingar porträtterades och uppfattades i samhället, vilket fördjupade uppfattningen om en påtaglig skillnad mellan flyktinggrupper.

Den resulterande retoriken ledde till skapandet av hierarkier där vissa grupper bedömdes som mer acceptabla än andra. Denna uppdelning hade en betydande inverkan på allmänhetens inställning och attityder, vilket ytterligare underströk den differentierade synen på flyktingar och dess påverkan på samhällets uppfattning om olika grupper. Sammantaget avspeglar dessa observationer den komplexa dynamiken som präglade mediebevakningen och den offentliga diskursen kring flyktingströmmarna under dessa två skilda perioder.

6.2 Diskussion

Studiens övergripande mål var att noggrant undersöka och analysera responsen gentemot de två distinkta flyktingströmmarna, vilka båda har haft betydande påverkan på Sverige och dess diskurser, präglade av olika faktorer.

Efter en grundlig genomgång av tidigare forskning samt min egen analys framstår betydande skillnader i responsen på de två flyktingströmmarna.

Forskningsinsatser av Gallant, Paré och Mickelsson Blomqvist belyser hur andrafieringsprocessen och stereotyper påverkar mottagandet av flyktingar. Specifikt understryker Gallant och Paré att flyktingar från vissa regioner, särskilt Syrien, ofta associeras med stereotyper och fördomar. Å andra sidan möts ukrainska flyktingar av en mer positiv solidaritet, som framkommer under studiens gång när de betraktas som ett potentiellt säkerhetshot mot landet. Såväl Paré som Mickelsson Blomqvist diskuterar även mediernas avgörande roll i att skapa och sprida stereotyper om migranter, en aspekt som blir tydligt i uppsatsens analys.

Förmedlingens centrala tema är att ukrainska flyktingar inte kan jämföras med andra grupper som understryks av deras kulturella närhet. Mickelsson Blomqvist förklarar att ukrainska flyktingar ansågs vara mer lika svenskar och övriga Europa på grund av geografisk närhet och kulturell likhet. Paré stöder detta resonemang genom att påpeka att politiker framhävde att ukrainska flyktingar skilde sig från den stereotypa bilden av flyktingar. Denna åtskillnad blir särskilt uppenbar utomlands, där ukrainska flyktingar beskrivs som något "annorlunda" jämfört med den generella uppfattningen om flyktingar.

En annan framträdande tematik under studien var betoningen på könsskillnader bland flyktingar. Enligt Ericson, framgår det att hans studie att den "riktiga mannen" förväntas agera som beskyddare, medan kvinnor och barn ses som sårbara. Majoriteten av flyktingarna från 2015 var män och uppfattades som en potentiell säkerhetsrisk. Samtidigt betraktades kvinnor och barn som verkliga offer, trots att en betydande del av dem som anlände 2015 var ensamkommande pojkar.

Utifrån de huvudsakliga resultaten av min tidigare forskning och analys av responsen på de två flyktingströmmarna, är det tydligt att det finns signifikanta skillnader. Genom att jämföra och kontrastera dessa skillnader har jag identifierat gemensamma tema som rör politik, socioekonomi och kultur. Dessa observationer kan relateras till det teoretiska ramverket som tidigare presenterats, vilket fördjupar vår förståelse av hur olika diskursiva mönster formar responsen. Det rör sig om ett komplext samspel av faktorer som tillsammans formar det offentliga narrativet. Att fortsätta utforska dessa dynamiker är avgörande för att informera framtida diskussioner och beslut kring mottagandet av flyktingar.

I mitt arbete om Sverigedemokraternas och högerorienterade diskurser relaterade till migration är det avgörande att undvika en perception av ensidighet. Även om mitt fokus ligger på de mindre välvilliga diskurserna, är det inte en reflektion av någon försummelse av andra perspektiv. Snarare är det en medveten inriktning på ett specifikt område inom ämnet.

Det är viktigt att notera att även kritik mot rasism och exkludering sker inom diskursen. En framtida studie skulle till exempel kunna inrikta sig på att undersöka och analysera antirasismens

diskurs för att få en djupare förståelse av hur det påverkar det övergripande narrativet. Hoppet är att framtida forskning kommer att utforska dessa vänliga diskurser mer ingående, vilket skulle bidra till en mer omfattande förståelse av ämnet.

Referenslista

Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2022). *Handbok i kvalitativa metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber

Aftonbladet, 2015. "Dålig kontroll på flyktingströmmen", Nyhetsartikel. 2015-10-15
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/yvVrRa/dalig-kontroll-pa-flyktingstrommen> [Hämtad 2023-12-18]

Asylrättscentrum, 2022. *Massflyktsdirektivet aktiveras - Tillfälligt skydd i Sverige*
<https://sweref.org/wp-content/uploads/2022/06/massflyktsdirektivet-aktiveras-tillfalligt-skydd-i-sverige.pdf>

Affärsvärlden, 2015. "Kinberg Batra: Sverige riskerar systemkollaps", Nyhetsartikel.
2015-11-09
<https://www.affarsvarlden.se/artikel/kinberg-batra-sverige-riskerar-systemkollaps-6752748>
<https://nyheteridag.se/regeringen-uppmanar-asylsokare-att-inte-komma-vi-har-natt-gransen/>
[Hämtad 2023-12-20]

Avci, Gulan - Nilsson, Maria - Westerlund, Ulrica - Hannah, Robert, 2016. "Genusperspektiv behövs i svensk migrationspolitik". Dagens Nyheter. 2016-02-05
<https://www.dn.se/debatt/genusperspektiv-behovs-i-svensk-migrationspolitik/> [Hämtad 2023-12-25]

Bergman, Linnea, 2023. "Hälften av flyktingar från Ukraina har jobb". Dagens Samhälle.
2023-07-07
<https://www.dagensamhalle.se/chef-och-arbetsgivare/kompetensforsorjning/halften-av-flyktingarna-fran-ukraina-har-jobb/> [Hämtad 2023-12-27]

Dagens industri, 2018. "Debatt: Långvariga ekonomiska effekter av flyktingkrisen",
Debattartikel. 2018-01-04

<https://www.di.se/debatt/debatt-langvariga-ekonomiska-effekter-av-flyktingkrisen/> [Hämtad 2023-12-24]

Dagens Nyheter, 2022. “Om Putin vinner kriget raseras vår världsordning”. 2022-08-24
<https://www.dn.se/ledare/om-putin-vinner-kriget-raseras-var-varldsordning/> [Hämtad 2023-12-28]

Dagens Nyheter, 2022. “SD krävde totalstopp för flyktingar – nu välkomnas ukrainare”.
2022-03-21 <https://www.dn.se/sverige/sd-kravde-totalstopp-for-flyktingar-nu-valkomnas-ukrainare/> [Hämtad 2023-12-26]

Dahlberg, Anna, 2022. “Var inte dumhårda om invandringen”. Expressen. 2022-12-17
<https://www.expressen.se/ledare/anna-dahlberg/var-inte-dumharda-om-invandringen/> [Hämtad 2023-12-28]

Ericson, Mathias, 2018. “ “Sweden Has Been Naïve”: Nationalism, Protectionism and Securitisation in Response to the Refugee Crisis of 2015 “, *Social Inclusion*, vol. 6, s.95-102
DOI: 10.17645/si.v6i4.1512

Gissén, Helena, 2022. “Ribbenvik om kvotflyktingar: ”Alla är behjärtansvärda” “, Expressen.
2022-03-28
<https://www.expressen.se/nyheter/ribbenvik-om-kvotflyktingar-alla-ar-behjärtansvarda/> [Hämtad 2023-12-24]

Gudmundson, Per, 2015. “Hela Sverige skramlar, bokstavligen”. Svenska Dagbladet, Ledare.
2015-09-30
<https://www.svd.se/a/d884178d-a90f-4f81-9fe0-6def1759d95c/hela-sverige-skramlar-bokstavligen> [Hämtad 2023-12-23]

Hansson, Tove - Grosshög, Hanna, 2022. “Gränspolis: Stadigt ökande antal ukrainare kommer till Sverige”. Dagens Nyheter. 2022-03-05

<https://www.dn.se/sverige/granspolisen-stadigt-okande-antal-ukrainare-kommer-till-sverige/>
[Hämtad 2023-12-27]

Hellekant, Johan, 2015. "Bert Karlsson: Miljardrullning kring ensamkommande", Svenska Dagbladet. 2015-10-13
<https://www.svd.se/a/8fe7185b-dbdd-4507-8505-23734be02ee1/bert-karlsson-miljardrullning-kring-ensamkommande> [Hämtad 2023-12-23]

Holmin, Maria, 2015. "Flyktingkris, terrorhot och mord", SVT, Nyhetsartikel. 2015-12-31
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/flyktingkris-terrorhot-och-mord> [Hämtad 2023-12-04]

Lindbäck, Elisabeth, 2022. "Staffanstorps vändning i flyktingfrågan: "Skiljer sig" ". Expressen. 2022-02-28
<https://www.expressen.se/kvallsposten/staffanstorps-vandning-i-flyktingfragan-skiljer-sig/>
[Hämtad 2023-12-28]

Mellin, Lena, 2022. "Därför tors statsministern inte säga som det är", Aftonbladet. 2022-02-24
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/1OzbwB/darfor-tors-statsministern-inte-saga-som-det-ar> [Hämtad 2023-12-02]

Mickelsson Blomqvist, Tony, 2023. "Don't mind the hypocrisy: a commentary on differentiated treatment in refugee reception", *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*, vol. 26, s. 8-15
DOI: <https://doi.org/10.15388/STEPP.2023.51>

Mickelsson Blomqvist, Tony, 2023. "Ukrainian refugees' reception in Swedish sport clubs: 'deservingness' and 'promising victimhood'", *European journal of social work*, DOI: 10.1080/13691457.2023.2196375

Migrationsverket, 2023. *Frågor och svar om massflyktsdirektivet - för kommuner, regioner och apotek*. [Elektronisk]

<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-skyddsbehovande-enligt-massflyktsdirektivet/Fragor-och-svar-om-massflyktsdirektivet.html>

Migrationsverket, 2023. *Ett år sedan Ryssland invaderade Ukraina*. [Elektronisk]

<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Pressrum/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-2023/2023-02-22-Ett-ar-sedan-Ryssland-invaderade-Ukraina.html>

Nationalencyklopedin, *Flyktingkrisen 2015*

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/flyktingkrisen-2015>

Svensson, Peter (2019). *Diskursanalys*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur

Sveriges riksdag, Skriftlig fråga 2021/22:1731, *Övergrepp på ukrainska flyktingar i Sverige*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/overgrepp-pa-ukrainska-flyktingar-i-sverige_h9111731/ [Hämtad 2023-12-15]

Sydsvenskan, 2015. "Fler säkerhetshot med flyktingkrisen", Nyhetsartikel. 2015-10-04

<https://www.google.com/url?q=https://www.sydsvenskan.se/2015-10-04/fler-sakerhetshot-med-flyktingkrisen&sa=D&source=docs&ust=1703696664179087&usg=AOvVaw186eyiI3jTx4I5sZuBeR2o> [Hämtad 2023-12-21]

Vetenskapsrådet 2023

<https://www.vr.se/uppdrag/etik/etik-i-forskningen.html> [Hämtad 2023-12-29]

Welfens, Natalie, 2022. " 'Promising victimhood': contrasting deservingness requirements in refugee resettlement", *Journal of ethnic and migration studies*, vol. 49, nr 5, s. 1103-1124

DOI: <https://doi.org/10.1080/1369183X.2022.2117686>

Wicklén, Johan, 2015. "Hårda ord när flyktingkrisen debatterades", SVT, Nyhetsartikel

2015-10-12 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/harda-ord-nar-flyktingkrisen-debatterades> [Hämtad 2023-12-18]

Wodak, Ruth, 2002. "Aspects of Critical Discourse Analysis"

Wodak, Ruth, 2014. *Critical Discourse Analysis from: The Routledge Companion to English Studies* Routledge

Wodak R. 'Us' and 'Them': Inclusion and Exclusion – Discrimination via Discourse. In: Delanty G, Wodak R, Jones P, eds. *Identity, Belonging and Migration. Studies in Social and Political Thought*. Liverpool University Press; 2011:54-77

Åkesson, Jimmie, 2020. "Islamister kan gömma sig bland flyktingarna", Aftonbladet, Debattartikel. 2020-03-12
https://www.aftonbladet.se/debatt/a/kJOKVv/islamister-kan-gomma-sig-bland-flyktingarna?fbclid=IwAR0-gBU4krcDRmAevnXS2ci66n-zqmXvEQdcI3VZX4KW_f4xbxPm6ztNV8o [Hämtad 2023-11-23]

Åkesson, Jimmie, 2020. "Det är skillnad på flyktingar och "flyktingar" ", Aftonbladet, Debattartikel. 2022-04-01
<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/k6jJAa/akesson-det-ar-skillnad-pa-flyktingar-och-flyktingar> [Hämtad 2023-11-23]